

Impact of A Planned Museum Tour on The Primary School Students' Attitudes*

Ayşe GÜLER**

ABSTRACT: This study aims at discovering the impact of the museum education pack developed for the course of Art Activities on the attitudes of students. This study was conducted with the first level third year students in the Ankara Şehit Mahmut Özdemir Primary School in the 2007-2008 academic year. A pretest- post-test control group design was used in this study. One of the sampling groups selected randomly is the experimental group with 37 members, and the other is the control group with 38 members. The data were gathered with an attitude scale. Analyzing the data, a t-test and a single factor ANOVA were used. At the end of the study, a statistically significant difference was found between the attitude levels of the students in the control group and the students in the experimental group, defending the latter's higher attitude level.

Key Words: Planned museum tours, museum education pack

SUMMARY

Purpose and significance: In this study, a museum education pack that will help the teacher prepare a well-planned museum tour, programming the activities to do previous to and after the class, is developed. Thus, this study aims at discovering the impact of the museum education pack developed for the course of Art Activities on the attitudes of students.

Methods: This study was conducted with the first level third year students in the Ankara Şehit Mahmut Özdemir Primary School in the 2007-2008 academic year. A pretest- post-test control group design was used in this study. One of the sampling groups selected randomly is the experimental group with 37 members, and the other is the control group with 38 members. The data were gathered with an attitude scale. Analyzing the data, a t-test and a single factor ANOVA were used.

Results: At the end of the study, a statistically significant difference was found between the attitude levels of the students in the control group and the students in the experimental group, defending the latter's higher attitude level. The research by means of which students actualized, scheduled museum visits, had a good time, played games, explored the collections through the worksheets in the museum guide, made observations and had discussions had the most significant advantage, which is the positive change of the students feelings

Discussion and Conclusions: Museums are spaces that make an individual develop from sensational, dynamic, and cognitive perspectives. Well-planned museum tours may lead to positive changes in the attitudes of visitors. Planning the museum tours, the act of using museum education packs leaves permanent traces on the user. It leads to the synchronic activation of various senses by seeing and touching the objects in the appropriate place. Consequently, museums provide methods of learning out of the classroom setting without memorizing knowledge. For this reason, for Primary School Arts Activities and for other lessons such teacher training packages which aim to take fuller advantage of museums should be prepared and offered to educationalists. The content of the packages to be prepared should be related to the outcomes of the lessons in Schedule.

* A study taken from a Ph.D. dissertation in the Faculty of Fine Arts, Department of Painting (Gazi University, 2009).

**Yrd. Doç. Dr., Kırıkkale University, Fine Arts Faculty, ayse77guler@gmail.com

Planlı Bir Müze Gezisinin İlköğretim Öğrencilerinin Tutumuna Etkisi

Ayşe GÜLER**

ÖZ: Araştırmada, öğretmenin, müze gezisi öncesinde, müzede ve müze gezisi sonrasında yapılacak etkinlikleri planlayarak programlı bir müze gezisi hazırlamasına yardımcı olacak bir müze eğitim paketi geliştirilmiştir. Bu kapsamda araştırmada, Sanat Etkinlikleri dersi için geliştirilen müze eğitim paketini; uygulamanın, öğrencilerin tutumlarına etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma 2007-2008 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Şehit Mahmut Özdemir İlköğretim Okulu birinci kademe üçüncü sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Random yoluyla seçilen örneklem gruplarından biri deney grubu (37), diğeri kontrol grubu (38) olarak belirlenmiştir. Veriler tutum ölçeğiyle elde edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde ilişkisiz örneklem t-testi ile tek faktörlü anova uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda, deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencilerinin tutum düzeyleri arasında, deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Programlı müze gezisi, müze eğitim paketi

GİRİŞ

Son yıllarda müze eğitiminin hızla gelişen ve yaygınlaşan bir alan olması, müzelere düzenlenecek gezilerin önemini ortaya koymuştur. Müzeler, sadece hoşçavakit geçirilen yerler olmanın ötesinde, bünyesinde sergilenen eserler hakkında çocukların bilgilendirilmesiyle tarihsel bilincin oluşturulmasında da önemli rol oynarlar (Abacı, 2005). Atagök'e (1999) göre 20. yüzyılın başında başlayan çeşitli eğitim etkinlikleri ile müze-toplum ilişkisi farklı bir döneme girmiş, eğitim konusunda yeni görüşler etkin olmuştur. Müzelerdeki nesnelere uyarıcı ve görsel olarak etkileyici olması, düşüncünün harekete geçmesine ve farklı deneyimler için zengin birer kaynak olmasına neden olmaktadır (Gartenhaus, 2000). Emeksizoglu (2007) müze eğitiminin; zaman ve mekân içinde kişileri ve kendini anlama, geçmişi, bugünü ve geleceği anlamlı bir şekilde ilişkilendirme, kültürel mirası koruma ve yaşatma, farklı kültürler ile kendi kültürünü tanıma, müzeyi bir yaşam biçimi haline getirme ve müzelere yaşayan bir kurum niteliği kazandırma gibi hedeflere hizmet ettiğini söylemiştir. Müzelerle yapılan okul gezilerinin en değerli yönlerinden biri, öğrencilerin alternatif öğrenme yolları ile karşılaşma ve maddi kanıt ile aktif biçimde çalışma fırsatıdır. Bazı çocuklar için bu durum, daha formal olan sınıf ortamında pek görülmeyen *yetenek ve becerileri* gösterme şansını sağlayabilir. Bütün çocuklar için yeni bir yere gitmek, yeni insanlarla tanışmak, bilgi toplamada yeni yaklaşımları denemek ve gerçek şeylerle karşılaşmak çok güdüleyici ve uyarıcı olabilir, okulda edindikleri bilgileri bir bakış açısına yerleştirebilirler (Akt., Hooper-Greenhill, 1999). Araştırmada Sanat Etkinlikleri dersi kapsamında Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne götürülen öğrenciler "*öğrenci müze rehberi*" içerisindeki oyunları oynayarak, çalışma yapraklarını doldurmuş ve planlı bir müze gezisi gerçekleştirmişlerdir. Öğrencilerin müzede yaşadıkları farklı deneyimlerle, müzelere karşı tutumları önemli derecede değişmiş ve artış göstermiştir (Güler, 2009).

Howe ve Hannu, öğrencilerin gerçek nesnelere birebir ilişki kurabilmesini sağlayan, onlara olumlu *tutum* ve kalıcı bilgiler edindiren toplumsal alanlardan birinin de müzeler olduğunu belirtmişlerdir (Akt., Bozdoğan, 2007). Hangi yaşta olursa olsun çocuklar merak eder, dokunmak ister ve karşılarında her ne varsa onu pek çok açıdan gözlemler, akıllarına gelen her türlü soruyu sormak ve hemen cevabını almak isterler. Hayal kurmak, oyun oynamak, hikâyeler dinlemek, gezmek, incelemek onlar için vazgeçilmez unsurlardır. Gökmen (2002) çocukların oyunla öğrenerek, duygularını ifade ettiklerini, dillerini geliştirerek sosyalleştiklerini ve tüm çocuk müzelerinin oyunu bir öğrenme metodu olarak kullandıklarını belirtmiştir. İlhan (1998) oyun oynamanın bir öğretim yöntemi olarak belli hedefler doğrultusunda eğitsel yaratıcı drama yöntemi ile de mümkün olduğunu vurgulamıştır. Çocuğun yaratıcılığının desteklendiği, yeni

* G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim Bölümünde yapılan doktora tezinden (2009) alınmış bir çalışmadır.

** Yrd. Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, ayse77guler@gmail.com

deneyimlere özendirildiği gezilerde, müzeler harika birer eğitim ortamıdır. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen müze gezisinde de, öğrenciler Anadolu Medeniyetleri Müze'sinde müze eğitimcisi tarafından sikkeler hakkında bilgilendirilmiş, ellerindeki büyüteçlerle sikkeleri inceledikten sonra müzenin eğitim atölyesinde kendi sikkelerini basmışlardır. Daha sonra gruplar halinde “hazine avı” oyunuyla müze içerisinde farklı eserleri bulmaya çalışmışlardır (Güler, 2009). Aslında tüm bunlar çocukların daha etkin öğrenebilme yöntemleri hakkında biz eğitimcilere ipuçları vermektedir. Asıl önemli olan müzeler, çocuklarda, *bakmayı* değerli kılarak *görmenin* de temellerini oluşturmaktır.

Programlı geziler düzenlemek; öğrencilere unutamayacakları yeni deneyimler sunar ve onları güdüler. Gerçekleştirilen gezilerdeki en büyük sorun, müzeye girildiği andan itibaren öğretmen ve öğrencilerin girdikleri müzeye ne amaçla geldiklerini bilmemeleridir. Eğitimde aktif öğrenme tarzlarına yer veren, nesnelere bireyin kendi yaşamı arasında bağlantı kuran, deney-uygulama yapma, tahminde bulunma ve sonuçlar çıkarma olanağı veren yaşantılara öncelik verilmelidir (Baykal ve Paykoç, 1999). Tezcan (2003), her yıl öğrencilerin belli bir planlama ve eğitim programı hazırlanmadan müzelere yığınlar halinde götürülüp getirildiğini, fakat bu gezilerin eğitim yönünden pek de olumlu sonuçlar vermediğini belirtmiştir. Nasıl ki çocuk okulda planlı ve programlı bir şekilde her şeyin doğrusunu öğreniyorsa (Küçükahmet, 2005), çeşitli etkinlikleri içeren planlı bir gezi de müzelerin insanların zihnindeki o soğuk havasını silecektir. Aslında müze gezilerinde, derslere ait çoğu kazanımın aynı anda çok daha kalıcı ve etkili bir şekilde verilebileceğinin eğitimciler tarafından yeterince anlaşılmadığı düşünülmektedir.

Woodward, müze ve galerilerde en etkin ziyaretlerin üç bölümden oluştuğunu ve bunların “ön hazırlık”, “müze ya da galeri ziyareti” ve “izleme çalışması” olduğunu söylemiştir. Ön çalışmanın öğrencilerin hazırlanmasında kullanıldığını böylece ziyaretten en iyi sonuç alınabildiğini de belirtmiştir. Ayrıca müze ziyaretlerinin güdüleyici, uyarıcı, fiziksel deneyim ve kalıcı öğrenme sağladığını, gezi sonrası sınıfa gelindiğinde deneyimlerin hatırlanmasının, tartışılmasının ve değerlendirilmesinin çok önemli olduğunu, aksi takdirde kazanılanların çoğunun kaybedileceğini de vurgulamıştır (Akt., Hooper-Greenhill, 1999). Buyurgan (2004) bu üç aşamadan oluşan planlı gezilerin öğrenmede etkin rolü olduğunu belirtmektedir. Planlı gezilerin olumlu davranışlar sergileyen çocukların yanı sıra ilgisiz çocuklar üzerinde de olumlu etkileri olduğu yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur (Buyurgan, 2004). Buyurgan (2004) ve Güler'in (2009) yaptıkları araştırmalarda sınıfta derslere pek katılmayan, ilgisiz ve başarısız olarak nitelendirilen öğrencilerin müzede son derece ilgili davrandığı, sorular sorup müze rehberine notlar aldığı, resimler yaptığı görülmüştür. Müze gezisinden önceki ve sonraki haftalarda, müzeler, eğitimin bir parçası haline dönüştürülmelidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2001).

Yurt dışında gezilerin etkililiğinin arttırılmasına ve planlanmasına yardımcı olması için müzelerin çoğu öğretmenler için öğretici ve eğlenceli etkinlikleri içeren “müze eğitim paket”leri sunmaktadır. Burada önemli olan, eğitim paketlerinin içeriklerinin, öğrencilerin yaş seviyesine uygun olarak hazırlanmasının yanında derslerin kazanımlarıyla da örtüşebilir olmasıdır. Türkiye’de öğretmenlere yönelik planlı bir müze gezisinin nasıl düzenleneceğini açıklayan bu tür eğitim paketlerini içeren yazılı ve görsel materyallerin yetersiz olduğu söylenebilir. Son yıllarda Buyurgan ve Mercin (2005) tarafından yayınlanan “Müze Eğitimi ve Uygulamaları” adlı kitap; öğretmenlere verimli müze gezilerinin hazırlanması hakkında bilgiler vermesi ve çeşitli etkinlikleri sunması bakımından önemlidir. Rahmi Koç Müzesi'nin hazırladığı eğitim paketleri ile Tabiat Tarihi Müzesi ve Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin müze eğitimi uygulamaları gerçekleştirmesi bu alandaki sevindirici gelişmelerdendir. Ankara Üniversitesi Müze Eğitimi Anabilim Dalı'nın müze eğitimcisi yetiştirmesi, müzelerimizde örnek müze eğitimi uygulamalarının gelişmesine olumlu katkılarda bulunmaktadır.

Bu düşünceden hareketle gerçekleştirilen araştırmada (Güler, 2009) planlı ve verimli bir müze gezisinin düzenlenmesine yardımcı olması için Sanat Etkinlikleri dersi kapsamında,

araştırmacı tarafından bir *müze eğitim paketi* geliştirilmiştir. Geliştirilen bu eğitim paketinin içeriği Lidya Uygarlığı ve sikkeler konusu ile sınırlandırılmış ve etkinlikler Sanat Etkinlikleri dersi “*Müzedede Yaşadığım Duygular*” ünitesi kazanımlarıyla birebir örtüşen biçimde hazırlanmıştır. Müze eğitim paketinin hazırlanma sürecinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi müze eğitimcilerinin, alan uzmanlarının ve ilköğretim birinci kademe sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Bu paket; müfredattaki ilişkilendirilerek öğretmenlerin müzelerden faydalanırken müze gezisi öncesinde, müze ziyaretinde ve gezi sonrasında yapılacak çalışmalarla ilgili bilgilendirilmesini sağlayan, yazılı materyalleri (etkinlik örnekleri, çalışma kâğıtları ve bilgi yaprakları) içerisinde bulunduran yardımcı bir kaynaktır. Ayrıca paket içerisinde öğrenciler için gezinin daha etkili ve öğretici olmasını sağlayan yine araştırmacı tarafından geliştirilen ziyaret süresince her bir öğrencinin elinde dosya şeklinde bulunan “*öğrenci müze rehber*”inin kullanımını da sağlamıştır. Yapılan bu araştırmada, planlı bir müze gezisinin düzenlenmesi için hazırlanan “*müze eğitim paket*”i ile öğrencilerin müzeler ve müzelerde yapılan etkinliklere yönelik tutumları ölçülmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda kontrol grubu ve deney grubu öğrencilerinin ön tutum, son tutum ve kalıcılık tutum testi puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının saptanması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma grubu

Araştırmanın evrenini 2007–2008 eğitim-öğretim dönemi bahar yarıyılında Ankara ili Yenimahalle ilçesi Şehit Mahmut Özdemir İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada ön test sonest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Bu kapsamda ilköğretim üçüncü sınıf öğrencilerinden random yoluyla atanan gruplardan biri deney, diğeri ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

Sanat Etkinlikleri dersi öğretim programında yer alan “*Müzedede Yaşadığım Duygular*” ünitesi, basit tesadüfî örnekleme ile belirlenen kontrol grubunu oluşturan 38 öğrenciye geleneksel öğretim yöntemiyle, deney grubunu oluşturan 37 öğrenciye de “*müze eğitim paketi*” etkinlikleri uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda deney ve kontrol gruplarıyla Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne bir gezi düzenlenmiştir.

Ölçme aracı

Araştırmada Sanat Etkinlikleri dersi *müze kültürü* öğrenme alanı kazanımlarına göre geliştirilen tutum ölçeği kullanılmıştır (EK 1). Tutum ölçeği; *Müzedede Yaşadığım Duygular* ünitesi kapsamında planlı bir müze gezisi gerçekleştirmenin, öğrencilerin müze gezileri ve müzelerde yapılan etkinliklere yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir.

Tutum ölçeği maddeleri hazırlanmadan önce ilgili literatür taranmış, üçüncü sınıfta okuyan 80 öğrenciye müzelerle ilişkin açık uçlu sorular sorularak fikirlerini yazmaları istenmiştir. Araştırmacı tarafından oluşturulan maddelerin, Sanat Etkinlikleri dersi öğretim programında yer alan “*Müzedede Yaşadığım Duygular*” ünitesinin kazanımları doğrultusunda hazırlanması ile soruların kapsam geçerliliğinin sağlanmasına çalışılmıştır. Oluşturulan ölçek, üçlü likert tipi tutum ölçeğidir. Çalışma grubundaki öğrencilerin yaşlarının küçük olması sebebiyle, öğrencilerin beşli likert tipi tutum ölçeğinin maddeleri arasındaki farklılıklardaki inceliği kavrayamayacaklarına, uzmanların ve sınıf öğretmenlerinin de görüşleri doğrultusunda karar verilmiştir. Büyüköztürk’e göre (2005) cevaplayıcının *akademik düzeyine bağlı olarak* 2-3 noktalı ölçekler kullanılabilir. Tutum ölçeği ön denemesi Ocak 2008 tarihinde toplam 115 öğrenci üzerinde geçerlik ve güvenirlik açısından uygulanmıştır.

Tutum ölçeğinin kapsam geçerliliğinin sağlanabilmesi amacıyla başvuru uzman kanıları ile birlikte, yapı geçerliliğinin sağlanabilmesi için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda, tutum ölçeğinin faktör yük değerlerinin 22 ile 73 arasında değiştiğini,

maddelerin tek bir faktör altında toplandığı saptanmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda faktör yük değerleri 30'un altında olan maddelerin tutum ölçeğinden kaldırılmasına karar verilmiştir. Tutum ölçeğinin yük değerleri aşağıda verilmiştir. Tutum ölçeğinin güvenilirliği için Cronbach Alpha katsayısı tekniği kullanılmış, Cronbach Alpha katsayısı $\alpha=79$ bulunmuştur. Bu değer oldukça yüksektir. 38 maddenin güvenilirliği için başka bir yöntem olan Gutman Split-Half tekniği kullanılmış, birinci yarının (19 maddenin) $\alpha=63$, ikinci yarının (19 maddenin) $\alpha=77$ olduğu görülmüştür. Bu verilere dayanarak "Müze Eğitimi Tutum Ölçeği"nin güvenilir bir ölçek olduğu kanaatine varılmıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre tutum ölçeği madde sayısı 38'den 29'a indirilmiştir.

Ölçme aracı 15 olumlu, 14 olumsuz tutum ifadesi yer almaktadır. Her maddenin karşısında "Katılıyorum" (3), "Kararsızım" (2), "Katılmıyorum" (1) seçenekleri bulunmaktadır. İstatistiksel analizler için tutum ölçeğindeki olumlu cümleler "katılıyorum"dan itibaren 3,2,1; olumsuz cümleler de "katılmıyorum"dan itibaren 1,2,3 puanla değerlendirilerek tek tutum puanı elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde istatistikî işlemlerden bağımsız iki grup arası farkların testi, ilişkili örneklem için tek faktörlü anova, aritmetik ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Her iki gruba da deneysel işlem öncesi öntest, işlem sonrası sontest ve uygulama bitiminden 8 hafta sonra kalıcılık testi olarak uygulanmıştır. Deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen çalışmanın başlangıç tarihi 17/03/2008, çalışmanın bitimi ise 09/05/2008 tarihi olarak kararlaştırılmıştır. Uygulama, belirtilen tarihte başlayarak 8 hafta sonunda bitmiştir.

İşlem

Uygulamanın ilk dersinde deney grubunun sınıf öğretmeni ziyaret edilecek müzeye ait çeşitli kopya eserleri sınıfa getirerek öğrencilerin incelemesini istemiş ve "müze, müze çeşitleri, koleksiyon, arkeoloji...vb" kavramları anlatarak, "geçmiş insanların yaşamlarını neden öğrenmeliyiz?" sorusuna tartışarak yanıt aramıştır. İkinci derste "Zaman Kapsülü" oyunuyla çocukların "müze" kavramına ısınması amaçlanmıştır. Sonraki derste, öğretmen Hayat Bilgisi dersinde "Bilinçli Tüketici" ünitesi içindeki "alışveriş" konusu kapsamında "sikke"lerin çocukların ilgisini daha çok çekeceği düşünmüş ve ilk parayı bulan Lidya Uygurluğu'nun anlatılmasına karar vermiştir. Dördüncü haftadaki derste, öğrenciler, öğretmen tarafından dağıtılan dosya şeklindeki "öğrenci müze rehber" lerini inceleyerek, müzede bu rehberi nasıl kullanacaklarını, gezide uymaları gereken kuralları öğrenmişlerdir. Dosyaların içerisinde bulunan büyüteç, boya kalemleri, çalışma yaprakları öğrencileri çok heyecanlandırmıştır. Diğer ders, planlanan müze gezisi gerçekleştirilmiştir. Gezi öncesi bilgilendirilen müze eğitimcisi, müzede öğrencileri, Lidya Uygurluğu ve sikkeler hakkında bilgilendirmiş, çocukların eğitim atölyesinde kendi hatıra sikkelerini basmalarına yardımcı olmuştur. Müze eğitimcisinden ayrıldıktan sonra geziye geliştirilen müze eğitim paketindeki etkinlikleri uygulayarak tek başına devam eden ders öğretmeni, müze içerisinde çocuklarla çeşitli oyunlar oynamış, çalışma yapraklarını doldurmalarına yardımcı olmuş, onları dinleyerek sorularını cevaplamıştır. Öğretmen, süreci nasıl yöneteceği konusunda bilgili olduğundan, herhangi bir zorluk yaşamamış, kendisi de çok eğlendiğini ve rahat olduğunu ifade etmiştir. Gezi sonrası sınıfta ilk ders, müze gezisi değerlendirilmiş, çocukların duygu ve düşünceleri dinlenmiştir. Sonraki hafta öğrenciler, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı konulu sikkeleri kil, kürdan, çay kaşığı kullanarak tasarlamışlardır. Sekizinci derste çocuklardan "Hayalimizdeki Müze" konulu bir resim yapmaları istenmiştir. Öğrenciler müze rehberlerindeki çalışma yapraklarından, resimlerden, yazdıkları öykülerden en çok beğendikleri yaprakları seçerek sınıflarında bir müze panosu düzenlemişlerdir.

Kontrol grubu öğrencileri ise geleneksel öğretim yöntemlerine göre ders işlemiş ve herhangi bir kazanıma yönelik olmadan sadece müzede bulunan tüm eserleri görmeye yönelik toplam yarım saat süren bir müze gezisi gerçekleştirmişlerdir.

BULGULAR

Sanat Etkinlikleri dersi kapsamında verimli bir müze gezisi planlayabilmek için hazırlanan “*öğretmen müze eğitim paket*”i ile öğrencilerin müzelere ve yapılan etkinliklere yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan araştırmada elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur. Kontrol ve deney grubunun ön test tutum puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin dağılım Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. *Deney ve kontrol grubundaki çocukların ön test tutum puanlarına ilişkin t - testi sonuçları*

Grup	n	\bar{x}	s	sd	t	P<.05
Kontrol	37	68,27	8,51	73	1,892	,062*
Deney	38	71,89	8,07			

Tablo 1’de standart sapma değerleri incelendiğinde, deney grubunun (s=8,07) kontrol grubuna (s=8,51) göre daha homojen olduğu anlaşılmaktadır. Kontrol ve deney grubunun ön test tutum puanları arasındaki farklılığın anlamlılığını test etmek için yapılan t-testine göre gruplararası ön testi puanları arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu anlaşılmaktadır [$t_{(73)} = 1,892, p<.05$]. Başka bir anlatımla deney grubunun ön test tutum puanı, kontrol grubundan azda olsa daha fazladır.

Kontrol ve deney grubunun son test tutum puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin dağılım Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. *Deney ve kontrol grubundaki çocukların son test tutum puanlarına ilişkin t - testi sonuçları*

Grup	n	\bar{x}	s	sd	t	P<.05
Kontrol	37	66,18	8,73	73	7,683	,000*
Deney	38	80,18	6,95			

Tablo 2 incelendiğinde, deney grubunun (s=6,95), kontrol grubuna (s=8,73) göre daha homojen olduğu görülmüştür. Gruplararası son test tutum puanlarındaki farklılığın anlamlılığını test etmek için yapılan t-testine göre, kontrol ve deney grubunun son test tutum puanları arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu anlaşılmaktadır [$t_{(73)} = 7,683, p<.05$]. Özellikle deney grubunun tutum puanı çok daha fazladır. Diğer bir deyişle müze eğitimi paketi içerisinde önceden planlanan etkinlikleri uygulayarak ders işleyen ve farklı deneyimlere yönelik bir müze gezisi gerçekleştiren öğrencilerin, müzelere ve müze etkinliklerine yönelik tutumlarında, anlamlı bir değişiklik meydana gelmiştir.

Çoğu kişi programlanmayan bir müze gezisi sürecinde nesnelere bakarken çok az zaman harcar. Çocukları bakmaya yetenekli kılmak için özel tekniklere gereksinim vardır. Çoğu zaman nesnenin özelliklerini çizerek keşfetmek önerilmektedir. Bazen görüşü kolaylaştıracak büyüteç gibi araç gereçler faydalı olabilmektedir (Hooper-Greenhill, 1999). Müzeler ve galeriler öğretmenlere ve öğrencilere destek ve yardımcı olacak, onların müze gezisi öncesi ve sonrası ihtiyaçlarını giderecek nitelikte yayınlar, posterler, video teypler, slaytlar gibi görsel eğitim ve öğretim materyalleri sağlamalıdır (Özsoy, 2002). Bu bilgiler doğrultusunda müze rehberinin içerisinde bulunan büyüteçler sayesinde gerek resim yaparken gerekse eserleri büyüteçlerle inceleyen öğrenciler duyuşsal anlamda yeni deneyimler yaşamışlar, kendilerini bu etkinlikleri

gerçekleştirirken önemli ve değerli hissettiklerini belirtmişlerdir. Amerika’da Franklin Enstitüsü Bilim Müzesi’nde planlanmış bir okul ziyaretinin değerlendirilmesi sonucunda, etkileşimli bilim sergilerinin bilişsel alandan çok *duyuşsal* alanda etkili olduğu görülmüştür. En büyük başarı öğrencilerin tutumları, eğlenmesi ve duygularındaki olumlu değişim olmuştur (Akt., Hooper-Greenhill, 1999).

Kontrol ve deney grubunun kalıcılık testi tutum puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin dağılım Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. *Deney ve kontrol grubundaki çocukların kalıcılık test tutum puanlarına ilişkin t -testi sonuçları*

Grup	n	\bar{x}	s	sd	t	P<.05
Kontrol	37	62,27	12,63	73	8,293	,000*
Deney	38	81,02	5,81			

Tablo 3’deki veriler, deney grubunun (s=5,81) kontrol grubuna (s=12,63) göre daha homojen olduğunu göstermiştir. Grupların kalıcılık testi tutum puanları arasındaki farklılığı anlamlılığını test etmek için yapılan t-testine göre, gruplararası tutum test puanları arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu anlaşılmaktadır [$t_{(73)} = 8293$, $p < .05$]. Başka bir anlatımla, deney grubu öğrencilerinin kalıcılık tutum puanı, kontrol grubundan çok daha fazladır. Planlı bir müze gezisi sonrasında deney grubu öğrencilerinin müzelere yönelik duygularında olumlu değişimin ve tutumlarında kalıcılığın sağlandığı görülmüştür. Gezi öncesi yapılan öğretmen hazırlığı, gezinin eğlenceli ve öğretici etkinliklerle gerçekleştirilmesi ile gezi sonrası sınıfta değerlendirmelerin yapılması etkili olmuştur. Hayal gücünü ve duyguları uyaran müzeler, eğlenceli ortamlar sunarken barındırdıkları gerçek buluntularla da gerçek deneyimler sunmuştur. Saraç’a göre (2004) iyi hazırlanmış bir program ile hiçbir sorun yaşamadan, belirlenmiş hedeflere koleksiyonlar üzerinden ulaşmak kolay ve keyifli olabilmektedir.

Kontrol grubu ve deney grubu öğrencilerinin ön test tutum ve son test tutum puanlarının ortak etkiye bağlı olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin dağılım Tablo 4 ve 5’de verilmiştir.

Tablo 4. *Deney ve kontrol grupları ile uygulanan ön tutum ve son tutum puanlarına ilişkin iki faktörlü anova sonuçları*

GRUP	TEST	n	x	S
Kontrol	Ön Test 1,00	37	68,2703	8,51355
	Son Test 2,00	37	66,1892	8,73956
Toplam		74	67,2297	8,63181
Deney	Ön Test 1,00	38	71,8947	8,07662
	Son Test 2,00	38	80,1842	6,95878
Toplam		76	76,0395	8,57196
Toplam	Ön Test 1,00	75	70,1067	8,43829
	Son Test 2,00	75	73,2800	10,53509
	Toplam	150	71,6933	9,64466

Müze eğitim paketini kullanarak planlı müze gezisi gerçekleştiren deney grubu öğrencileri ön ve son test tutum ortalama puanı 76,03 ve geleneksel yöntemle göre ders işleyen öğrencilerin aynı test tutum ortalama puanı 67,22'dir. Bu iki grubun tutum testi ortalama puanları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [F (1-146) = 44,42, p<.01]. Bu bulgu, uygulanan öğretim yöntemi (Müze eğitim paketi ve geleneksel) ile programlı bir müze gezisinin, öğrencilerin müzelere yönelik tutumlarında anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Tutum testi puanlarının uygulanan teste göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur [F (1-146) = 5,51, p<.01]. Çalışmaya katılan deney grubu öğrencilerinin ön ve son test tutum ortalama puanı kontrol grubu öğrencilerinin puanından daha yüksektir. Bu bulgu, programlı bir müze ziyareti sürecinin öğrenci tutumları üzerinde, geliştirilen müze eğitim paketi ile uygulanan süreçte tutum testinin önemli bir etken olduğunu gösterir. Ayrıca deney grubu öğrencileri ile geleneksel kontrol grubu öğrencilerine uygulanan tutum testinin, öğrencilerin programlı ve etkili bir müze ziyareti sürecinde öğrenme düzeyleri üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur [F (1-146) = 15,38, p<.01]. Başka bir anlatımla müze eğitim paketini kullanan deney grubunun ve geleneksel yöntemle göre ders işleyen kontrol grubunun uygulanan, tutum testine; deney ve kontrol gruplarına uygulanan tutum testinin aynı test puanlarının uygulanan gruba göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Müze gezileri eğlenceli zaman geçirmenin yanında, her aşaması dikkatle planlanan ve ön hazırlık gerektiren eğitici özellikte olmalıdır. Öğrencinin yaratıcılığının desteklendiği, gözlem gücünün gelişmesine katkıda bulunduğu, araştırmacılığa özendirildiği bir eğitim sisteminde çağdaşıktan sözedilebilir (Perdahcı, 2004).

Tablo 5. Deney ve kontrol grupları ile uygulanan ön tutum ve son tutum puanlarına ilişkin iki faktörlü anova sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	(p)
GRUP	2909,917	1	2909,917	44,42	,
TEST	361,287	1	361,287	5,51	,
GxT	1008,087	1	1008,087	15,38	,
Hata	9564,26	146	65,509		
Toplam	13859,89	149			

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın bulguları birlikte ele alınıp değerlendirildiğinde, deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencilerinin tutum düzeyleri arasında, deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Deney grubu öğrencileri müfredattaki kazanımları edinmeye yönelik planlı bir müze gezisi gerçekleştirerek “*öğrenci müze rehber*”leriyle de etkinliklere yerinde yaparak ve yaşayarak katılmışlardır. Öğrencilerin müzelere yönelik tutumlarında anlamlı bir değişiklik görülmektedir. Bu araştırmada öğrencilerle programlı bir müze gezisi gerçekleştirilmenin, eğlenmenin, oyun oynamanın, müze rehberi içerisindeki çalışma yapılarıyla eserleri incelemenin, gözlem yapmanın ve tartışmaların en büyük faydası, çocukların duygularındaki olumlu değişimdir. Müze gezilerinin her aşaması planlanmalı ve değerlendirilmelidir (Ata, 2002). Özellikle kullanılan *büyüteçler*, çocukların heyecanlanmasını ve kendilerine güvenmelerini sağlayarak farklı deneyimler yaşatmıştır. Öğrencilerden biri müze rehberindeki etkinlikleri çok beğendiğini, günlerce etkisinden kurtulamadığını ve farklı her müze için bir tane rehberinin olmasını istediğini belirtmiştir. Öğrenciler gruplaşarak işbirliği içinde çalışmayı öğrendiklerini, düşüncelerinin dinlenmesinden çok memnun olduklarını ve müze içerisinde kendilerini çok özel hissettiklerini söylemişlerdir. Çoğu bu geziyi hiç unutmayacaklarını, söyleyerek herkese yaptıklarını anlattıklarını yazmışlardır. Sınıf öğretmenin derslere karşı ilgisiz

ve sorumsuz olarak nitelendirdiği bir öğrenci müzede yaptığı resim ve dramanın çok beğenilmesi neticesinde, sınıfın favori öğrencisi olmuş ve mektubunda, “o gün muhteşemdi, harikaydı, yaptırıklarınız çok güzeldi, sizi çok seviyorum” diyerek duygularını dile getirmiştir. Öğrencileri müzeye götüren aracın şoförü de sürece katılmak istediğini belirtmiş ve bu talebi sınıf öğretmeni tarafından da desteklenmiştir. Aracın şoförü yapılan etkinliklerden son derece mutluluk duyduğunu, müzeleri daha önce hiç bu şekilde gezmediğini ve çok eğlendiğini belirtmiştir. Ayrıca eğitim atölyesinde kendi hatıra sikkesini basarak müze eğitimcisinin verdiği bilgileri de dinlemiştir. Süreci gerçekleştiren sınıf öğretmeni de bu deneyimi yaşamı boyunca unutamayacağını, kendisinin de sürece bizzat dahil olmaktan mutluluk duyduğunu, çok eğlendiğini, müze içerisindeki görevlilerin ve rehberlerin böyle bir etkinlik için kendisine gösterdiği ilgiden ve övgü dolu sözlerden son derece duygulandığını belirtmiştir. Daha önce bu tür gezilerde sadece müze görevlilerinin anlatabileceğini düşündüğü konularda geri planda kalmayı yeğlediğini, fakat elindeki eğitim paketiyle kendisinin de sürece hazırlanarak bizzat katıldığını belirtmesi önemlidir. Çünkü ülkemizde her müzede eğitim birimi bulunmamaktadır. Bu ifadeler planlı bir müze gezisi sürecinde sadece çocukların değil ziyarete katılan yetişkinlerin de tutumlarında olumlu değişikliklerin meydana geldiğini göstermektedir (Güler, 2009). Adıgüzel'e (2006) göre okulların önceden belirlenmiş amaçlara uygun olarak öğrencilere yeni davranışlar kazandırmalarının dışında, çocuğa yaparak yaşayarak öğrenme ortamlarını sunabilen, onların hayal güçlerini oyun ve deney gibi etkinliklerle zenginleştiren ortamlar olabilmeleri gerekmektedir.

Araştırmada gerçekleştirilen planlı müze gezisinin, öğrencilerin *Sanat Etkinlikleri* dersine yönelik tutumlarında da olumlu etkisi olduğu görülmüştür. Bu sebeple, ilköğretim Sanat Etkinlikleri ile diğer dersler için müzelerden daha etkin yararlanılmasına yönelik bu tür öğretmen eğitim paketleri hazırlanarak, eğitimcilere sunulmalıdır. Hazırlanacak paketlerin içeriği, müfredattaki derslerin kazanımlarıyla ilişkilendirebilmelidir. İlköğretimin her kademesinde müze ortamında uygulamaya (drama, eğitim atölyelerinin kullanılması, resim yapma, eser inceleme, çeşitli oyunlar, bulmacalar...) yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Günümüzde artık geçmiş değerlerle ilgili ansiklopedik bilgiler, öğrencilere yetmemekte, yerinde görerek yaşayarak öğrenme daha kalıcı olmaktadır (Erbay, 1997). Özellikle devlet okullarında aynı günde birkaç müzenin birden fazla sınıfla gezilmesi yerine sadece bir müzeye odaklanılmalı ve önceden belirlenen eserler ile ders kazanımlarına uygun planlı geziler gerçekleştirilmelidir. Müze gezileri sadece gezi boyutuyla sınırlı kalmamalı, gezi öncesi ön hazırlık ve gezi sonrası öğrencilerle sınıf içi etkinliklerle desteklenerek, çocukların duygu ve düşünceleri dinlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Abacı, O. (2005). Çocuk ve Müze. Morpa Kültür Yayınları. İstanbul.
- Adıgüzel, Ö. (2006). Okul Dışında Farklı Bir Öğrenme Ortamı Olarak Çocuk Müzeleri. *Bilim Eğitim Toplum Dergisi*. Bahar Cilt 4, Sayı:14.
- Atagök, T. (1999). Çağdaş Müzeciliğin Anlamı; Müze ve İlişkileri. Yeniden Müzeciliği Düşünmek. Atagök, T. (Ed.). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basın Yayın Merkezi.
- Ata, B. (2002). Müzelerle ve Tarihi Mekânlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin “Müze Eğitimine” İlişkin Görüşleri. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü
- Bozdoğan, A. E. (2007). *Bilim ve Teknoloji Müzelerinin Fen Öğretimindeki Yeri ve Önemi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Buyrgan, S. (2004). Effective Learning at the Museum. *Journal of Cultural Research in Art Education*, 22 Spring: 99-115. USA: United States Society for Education Through Art (USSEA).
- Buyrgan, S. ve Buyrgan, U. (2001). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. Ankara: Dersal Yayıncılık.
- Buyrgan, S. ve Mercin L. (2005). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları*. Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.
- Büyükköztürk, Ş. (2005). Anket Geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 2.

- Emeksizoglu, T. O. (2007). Polis Müzeleri ve Polis Müzelerinde Eğitimi. *Tezsiz Yüksek Lisans Bitirme Projesi*, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erbay, M. (1997). Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi. Boğaziçi Üniversitesi Matbaası: İstanbul.
- Gartenhaus, A. R. (2000). Yaratıcı Düşünme ve Müzeler. İngilizceden Çeviren:Ruhiser Mergenci ve Bekir Onur. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Greenhill, E.H. (1999). *Müze ve Galeri Eğitimi* (Çev: M. Ö. Evren, E.G. Kapçı), Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Gökmen, H. (2002). Çocuk Müzeleri: Alternatif Öğrenme Ortamları. *Arredamento Mimarlık Tasarım Kültürü Dergisi*, 6
- Güler, A. (2009). *Programlı ve etkili bir müze gezisi için geliştirilen müze eğitim paketinin etkililiğinin ölçülmesi* (Ankara ili ilköğretim I. kademe 3. sınıf Sanat Etkinlikleri dersi örneği). Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İlhan, A. (2006). *İlköğretimde Değişen Yapı ve Sanat Eğitimi*, (Edit. H. Ö. Adıgüzel) Yaratıcı Drama, Ankara:Naturel Yayın Dağıtım.
- Küçükahmet, L. (2005). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. (17. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Özsoy, V. (2002). Resim-iş (Sanat) Öğretmeni Eğitimine Yönelik Lisansüstü Programlarda Müze Eğitiminin Yeri ve Önemi. G.Ü. Eğitim Fakültesi Sanat Eğitimi Sempozyumu Bildirileri içinde. 08-10 Mayıs 2002. Ankara.
- Paykoç, F., Baykal, S. (1999). Müze Pedagojisi: Kültür, İletişim ve AktifÖğrenme Ortamı Olarak Müzelerin Etkinliğine İlişkin Bir Çalışma. 3. Uluslar arası Tarih Kongresi: Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar: Küreselleşme ve Yerelleşme. 9-11Aralık 1999. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Perdahcı, N. (2004). *Türkiye’de Müzelerin Sanat Eğitimindeki Gerekliliği Anadolu’yu Tanıma ve Tanıtımadaki Rolü*. G.Ü. Eğitim Fakültesi Sanat Eğitimi Sempozyumu Bildirileri 28-30 Nisan 2004. Ankara: G.Ü. Eğitim Fakültesi Sanat Eğitimi Sempozyumu Bildirileri Kitabı Cilt:2 297-305.
- Saraç, Ç. (2004). Ankara’da bir Müze Eğitimi Uygulaması: Zihinsel Engelli Çocukların Müze Deneyimi. 7. Müzecilik Semineri, 20-22 Ekim 2004, İstanbul.
- Tezcan, H. (2003). *Eğitim Ortamı Olarak Müzeler*. Yıldız Teknik Üniversitesi Müzecilik Yüksek Lisans Programı Eğitim Ortamı Olarak Müzeler Konferansı 26-28 Mayıs 2001. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi.

EK 1-MÜZE EĞİTİMİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Sevgili Öğrenci, Aşağıdaki tutum ölçeğinin amacı, Sanat Etkinlikleri Dersi için geliştirilen müze eğitim paketi içerisindeki etkinlikleri uygulamanın müzelere yönelik tutumlarınız üzerindeki etkisini belirlemektir. Tutum ölçeğinde toplam 29 madde bulunmaktadır. Ölçekte yer alan maddelere ilişkin olarak gerçek duygu ve düşüncelerinizi yansıtmamız beklenmektedir. Aşağıdaki müze eğitimi alanına ilişkin cümleler vardır. Bunlardan hiçbirinin kesin, doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Önemli olan soruları içtenlikle cevaplandırmanızdır. Her cümleyi dikkatle okuyarak sadece size en uygun gelen seçeneğe (x) işareti koyunuz. Lütfen işaretsiz cümle bırakmayınız. Sorular için toplam cevaplama süreniz 40 dakikadır..		KATILYORUM	FİKRİM YOK	KATILMIYORUM
1	Müzeye gitmeyi severim.			
2	Müzelerin içindeki eski eşyaları görmek beni korkutur.			
3	Koleksiyon yapmayı sevmem.			
4	Müzelerde gördüğümüz eşyalar, geçmiş zamanlarda yaşayan insanların yaşamlarını anlamamızı sağlar.			
5	Müzelerde bulunan çok eski eşyaların üzerindeki resimlerin ve şekillerin bir anlamı yoktur.			
6	Eski bir eşyanın sadece fotoğrafını görmem bana yeter, gerçeğini görmeme gerek yoktur.			
7	Müzedeki eşyaların ayısından (sikke basmak, heykel yapmak) kendime de yapmayı isterim.			
8	Müze gezerken sıkılırım.			
9	Müzelerde bulunan eski bir eşyaya bakarak, hiç bir şey anlayamayız.			
10	Eski eşyalara baktığımda, onların daha önce nerelerde kullanıldığını merak ederim.			
11	Müzeye gittiğimde yeni şeyler öğrenirim.			
12	Müzelerde gördüğüm eski eşyaların resimlerini yapmak isterim.			
13	Eski eşyalara baktığımda, insanların onları hangi duygu ve düşüncelerle yaptığını öğrenmek isterim.			
14	Müzelerde gerçek eşyaların karşısında bilgi sahibi olmak hoşuma gider.			
15	Sık sık müzelere gitsem, müzeleri daha çok severim.			
16	Müzelere giderek eski insanların yaşamlarını anlatan, çok eski eşyaları görmek isterim.			
17	Çok eski zamanlarda yaşayan insanların eşyalarını saklayıp korumaya gerek yoktur.			
18	Müzelere gitmek beni heyecanlandırmaz.			
19	Müzelerde gördüğüm eski eşyalarla ilgili hikâye yazmak istemem.			
20	Müzeler, içinde biriktirdikleri eşyaların özelliklerine göre isim alırlar.			
21	Müzedede gördüğüm eski bir eşyanın sahibiyle, zamanda yolculuğa çıkarak tanışmak isterim			
22	Eski insanların yaşamlarını sınıfta canlandırmak isterim.			
23	Müze gezilerinde eğlenilmez.			
24	Müzeye gittiğimde müze gezi rehberini kullanmaya ihtiyaç duymam.			
25	Müzeyi gezerken gürültü olursa dikkatim dağılıyor.			
26	Müzelerde ders işlemek uygun değildir.			
27	Bazı eşyaların benzerlerini müzelerde de görebilirim.			
28	Müzelerde nasıl davranmam gerektiğini bilmiyorum.			
29	Eski insanlar eşyaların üzerlerine resimler yaparak duygularını anlatmışlardır.			